

کیستهای تخمدانی:

کیستهای تخمدانی، تشکیلات غیر طبیعی تخمدانی می‌باشند و بیشتر در گاوهای ماده پر شیر بروز می‌نمایند که باعث عدم باروری و افزایش زمان Calving interval و عدم فحلی می‌شود.

کیستهای تخمدانی در اولین سیکل‌های پس از زایمان بیشتر رخ می‌دهد که معمولاً خود به خود بهبود یافته و ایجاد بیماری نمی‌کنند.

انواع کیستهای تخمدانی:

(۱) کیستهای فولیکولار:

کیستهای فولیکولار، پاتولوژیک هستند و بیشترین فرم کیستهای تخمدانی را تشکیل می‌دهند. قطر فولیکول به ۲/۵ سانتی متر و یا بیشتر می‌رسد و حداقل تا ۱۰ روز باقی می‌مانند.

از جمله علائم آن می‌توان به عدم فحلی و نیمفومانیا اشاره نمود.

(۲) کیستهای لوتئال:

کیستهای لوتئال، پاتولوژیک هستند و وقوع آنها کم‌تر از فرم کیستهای فولیکولار است. در این حالت قطر فولیکول به ۵-۲/۵ سانتی متر می‌رسد.

علت اصلی کیستهای فولیکولار و لوتئال، اختلال یا وقفه در ترشح LH می‌باشد و در آنها تخمگذاری انجام نمی‌شود.

تفاوت کیستهای فولیکولار با کیستهای لوتئال:

کیستهای فولیکولار نوک تیز می‌باشند و می‌توانند یک طرفه یا دوطرفه باشند ولی کیستهای لوتئال مدور و یک طرفه می‌باشند.

همچنین کیستهای لوتئینی دارای جدار کلفت تر و سخت تری نسبت به فرم فولیکولار می‌باشند.

۳) جسم زرد کیستیک:

جسم زرد کیستیک، غیر پاتولوژیک می‌باشند و بعد از تخمگذاری صورت می‌گیرند و دارای سایزهای مختلفی می‌باشند و بین ۸-۱ سانتی متر متغیر هستند.

اتیولوژی کیستهای تخمدانی:

- ۱) عوامل مکانیکی مانند چسبندگی ها
- ۲) عدم توانایی هیپوفیز به ترشح کافی LH
- ۳) عدم توانایی هیپوتالاموس به ترشح GnRH
- ۴) وجود فولیکولهای آنتروم که به گنادوتروپین‌ها حساس نیستند.
- ۵) عدم حساسیت محور هیپوفیز- هیپوتالاموس به استرادیولها
- ۶) سن: زیرا این عارضه درگاوهای شیرده و درسن ۵-۲ سال بیشتر رخ می‌دهد.
- ۷) فصل: کیستهای تخمدانی اکثرا در فصل زمستان بروز پیدا می‌کنند.

۸) نژاد: کیستهای تخمدانی بیشتر در نژاد هلشتاین رخ می‌دهد بعد از آن به ترتیب در گاوهای نژاد گرنزی، جرسی و در آخر در نژاد بران سوئیس دیده می‌شوند.

۹) توارث

۱۰) عوامل تغذیه ای: تغذیه با گیاهانی مانند یونجه و شبدر قرمز و همچنین بالا بودن نسبت انرژی کنسانتره به جیره می‌تواند باعث بروز کیستهای تخمدانی شود.

۱۱) بیماریهای دستگاه تناسلی، تب شیر، تراکم، استرسها و یا تولید شیر زیاد

علائم بالینی کیستهای تخمدانی:

۱) نیمفومانیا (Nymphomania):

این دامها دائماً فحل می‌باشند و حالت هتروسکچوآل را از خود بروز می‌نمایند که این گاوها روی گاوهای دیگر می‌پرند.

۲) آنستروس:

این دامها به مدت چندین ماه فحل نمی‌شوند.

۳) حالت نرینگی:

این گاوان شبیه گاو نر می‌شوند که جثه بزرگی پیدا کرده و غده آدرنال آنها بزرگ می‌شود.

۴) شل شدن لیگامنتهای ساکروسیانیک:

در این حالت اطراف دم گود رفته می‌شود و لگن شیبدار شده که به آن **کوهان عقیمی** می‌گویند.

۵) ناحیه فرج و واژن متورم و شل می‌باشد و سرویکس متورم می‌شود که اکثراً باز است. رحم معمولاً بزرگ و دیواره آن ضخیم می‌باشد.

۶) هیدرومتر- موکومتر

۷) کاهش وزن بدن زیرا فعالیت این دامها زیاد است و معمولاً این دامها نعره می‌کشند و بی قرار هستند.

۸) آثار میکروسکوپی که شامل هیپرپلازی موکوزا و کیستیک شدن غده آندومتر می‌باشد.

تشخیص کیستهای تخمدانی:

تشخیص کیستهای تخمدانی بر اساس تاریخچه- علائم و آزمایشات مانند اندازه گیری میزان پروژسترون خون و یا شیر می‌باشد.

دامهای مبتلا به این عارضه دارای رحم شل با دیواره نازک می‌باشند.

سرویکس آنها ادماتوز است و انگشت به راحتی وارد آن می‌شود. همچنین بر روی تخمدان، فولیکولهای با قطر بیشتر از ۲/۵ سانتی متر لمس می‌شود.

درمان کیستهای تخمدانی:

الف) ماساژ دادن و ترکاندن کیست:

جهت انجام این کار بوسیله سوزن مخصوص (که از طریق واژن وارد می‌شود) کیست به وجود آمده را می‌ترکانند. از جمله عوارض این روش می‌توان به کاهش باروری- خونریزی و ایجاد چسبندگی اشاره نمود.

(ب) هورمون تراپی:

در ابتدا از تجویز دوز بالای (High dose) هورمون PGF2 استفاده می‌شود.

اگر بهبودی رخ داده باشد عمل تلقیح صورت می‌گیرد ولی اگر بهبودی حاصل نشده باشد یکبار دیگر از PGF2 استفاده می‌شود.